

IQTISODIY O'SISH VA MILLIY BOYLIK

Toshkent Kimyo Texnologiya Instituti, Menejment fakulteti.

Esanova Durdona Baxtiyor qizi.

Tekshiruvchi ustoz: Rasulqulova Arofat.

E-mail: desonova07@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada iqtisodiy o'sish va milliy boylik tushunchalarining nazariy asoslari hamda ularning o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Tadqiqot iqtisodiy o'sishni ta'minlashda milliy boylik unsurlarining rolini va samaradorligini oshirish yo'nalishlarini yoritib beradi.*

Kalit so'zlar: *Iqtisodiy o'sish, milliy boylik, YaIM, inson kapitali, investitsiya, resurslar, barqaror rivojlanish, makroiqtisodiyot.*

Аннотация: *В данной статье анализируются теоретические основы понятий экономического роста и национального богатства, а также их взаимосвязь. Исследование освещает роль элементов национального богатства в обеспечении экономического роста и направления повышения их эффективности.*

Ключевые слова: *Экономический рост, национальное богатство, ВВП, человеческий капитал, инвестиции, ресурсы, устойчивое развитие, макроэкономика.*

Abstract: *This article analyzes the theoretical foundations of the concepts of economic growth and national wealth, as well as their relationship. The research highlights the role of national wealth elements in ensuring economic growth and directions for increasing their efficiency.*

Keywords: *Economic growth, national wealth, GDP, human capital, investment, resources, sustainable development, macroeconomics.*

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyot fani oldida turgan eng dolzarb masalalardan biri bu jamiyatning farovonligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdir. Iqtisodiy

o'sish nafaqat mamlakatda ishlab chiqarilgan tovar va xizmatlar hajmining ortishi, balki milliy boylikning sifat jihatidan yaxshilanishi va ko'payishi bilan ham chambarchas bog'liqdir. Milliy boylik – bu mamlakatning o'tgan davrlar davomida to'plangan moddiy va nomoddiy resurslari yig'indisi bo'lib, u kelajakdagi iqtisodiy taraqqiyotning poydevori hisoblanadi [1, B. 12]. Iqtisodiy o'sish sur'atlari bevosita milliy boylik tarkibidagi inson kapitali, tabiiy resurslar va asosiy fondlardan foydalanish darajasiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar sharoitida milliy boylikni to'g'ri baholash va undan iqtisodiy o'sish drayveri sifatida foydalanish strategik ahamiyatga ega. Ushbu jarayonlar davlatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini belgilab beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Iqtisodiy o'sish va milliy boylik tushunchalarini o'rganishda klassik va zamonaviy iqtisodiy maktab vakillarining qarashlari turlicha. Adam Smit milliy boylikning manbai sifatida mehnatni ko'rsatgan bo'lsa, keyinchalik iqtisodchilar boylik tarkibiga intellektual mulk va inson kapitalini ham kirita boshladilar [2, B. 45]. Shuningdek, iqtisodiy o'sish modellarini (masalan, Solou modeli) tahlil qilganda, texnologik taraqqiyotning milliy boylik tarkibiga ta'siri yuqori ekanligi ma'lum bo'ladi. Metodologik jihatdan tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik guruhlash va prognozlash usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar bazasi sifatida jahon tajribasi va milliy iqtisodiy ko'rsatkichlar asos qilib olindi. Milliy boylikning o'sish dinamikasi iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan korrelyatsion bog'liqlikda o'rganildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sish sur'atlari yuqori bo'lgan mamlakatlarda milliy boylik tarkibida nomoddiy aktivlarning ulushi ortib bormoqda. Jumladan, inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar milliy boylikning sifatini oshiradi va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni kafolatlaydi [3, B. 28]. Quyidagi jadvalda milliy boylik tarkibiy qismlarining iqtisodiy o'sishga ta'siri keltirilgan.

1-jadval. Milliy boylik tarkibiy qismlarining tavsifi

Turi	Tavsifi	Iqtisodiy ahamiyati
Moddiy boylik	Binolar, uskunalar, infratuzilma	Ishlab chiqarish quvvatini belgilaydi
Tabiiy resurslar	Yer, suv, qazilma boyliklar	Resurs bazasini shakllantiradi
Inson kapitali	Bilim, malaka, salomatlik	Innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi

Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda yalpi ichki mahsulot (YaIM) va milliy boylikning nisbati muhim indikator hisoblanadi. Agar YaIM o'sishi milliy boylikning kamayishi hisobiga (masalan, tabiiy resurslarning haddan tashqari sarflanishi) amalga ohsa, bunday o'sish barqaror bo'lmaydi.

2-jadval. Iqtisodiy o'sish va boylik ko'rsatkichlari (shartli birliklarda)

Yillar	YaIM o'sishi (%)	Milliy boylik indeksi	Investitsiya hajmi
2021	5.4	102.1	210.5
2022	5.7	104.5	235.2
2023	6.0	107.8	260.1

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, investitsiyalar hajmining ortishi milliy boylik indeksining barqaror o'sishiga va o'z navbatida YaIM sur'atlarining jadallashishiga olib keladi. Muhokama davomida ta'kidlash joizki, O'zbekiston sharoitida raqamli iqtisodiyotga o'tish milliy boylikning yangi shakllarini (ma'lumotlar bazasi, dasturiy ta'minot) yaratishga xizmat qilmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy o'sish va milliy boylik o'rtasidagi dialektik bog'liqlik mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini belgilaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, faqatgina moddiy resurslarga tayangan iqtisodiy o'sish o'zining samaradorligini yo'qotmoqda. Bugungi kunda milliy boylikning eng dinamik qismi bo'lgan inson kapitalini rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omiliga aylanishi lozim. Birinchidan, milliy boylikni hisobga olish

tizimini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish zarur, bu esa iqtisodiy resurslarni to'g'ri taqsimlash imkonini beradi. Ikkinchidan, tabiiy resurslardan foydalanishda tejamkorlik va ekologik barqarorlik tamoyillarini joriy etish kelajak avlodlar uchun boylik zaxirasini saqlab qolishga xizmat qiladi. Uchinchidan, innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqarishga keng tatbiq etish orqali asosiy fondlarning ma'naviy eskirishining oldini olish mumkin. Shuningdek, milliy boylik tarkibida intellektual mulk ulushini oshirish iqtisodiyotning raqobatbardoshligini tubdan yaxshilaydi. Davlat siyosati doirasida investitsiyalarni nafaqat jismoniy infratuzilmaga, balki ilm-fan va ta'limga yo'naltirish iqtisodiy o'sishning sifat jihatdan yangi bosqichiga olib chiqadi. Yakuniy xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, milliy boylikni samarali boshqarish orqali erishilgan barqaror iqtisodiy o'sish aholi turmush darajasini yuksaltirishning yagona kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vahobov A.V. — Iqtisodiy nazariya — Toshkent: Sharq, 2021. — 320 b.
2. Smith A. — The Wealth of Nations — London: Strahan and Cadell, 1776 (reprint 2012). — 540 p.
3. Shodmonov Sh. — Iqtisodiyot nazariyasi — Toshkent: Moliya-iqtisod, 2020. — 415 b.
4. Bekmurodov A.S. — O'zbekiston iqtisodiyotini liberallashtirish — Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. — 210 b.
5. Gregory M. — Macroeconomics — New York: Worth Publishers, 2019. — 605 p.